

Puolueiden Kannatus- rakenne*

**Eduskuntavaalit 2007, 2011 ja 2015*

PUOLUEIDEN KANNATUSRAKENNE

Eduskuntavaalit 2007, 2011 ja 2015

Ruohonen, Sini & Salonranta, Jussi

Ajatuspaja Toivo

2018

ISBN: 978-951-8964-15-8 (painettu)

ISBN: 978-951-8964-16-5 (pdf)

Ajatuspaja Toivo

Helsinki 2018

Saatteeksi

Puolueiden kannatusrakennetta ei ole juurikaan tarkasteltu siitä näkökulmasta, millaiset ehdokkaat keräävät vaaleissa ääniä. Tästä selvityksestä käy ilmi, millaisten ehdokkaiden tuloksilla suurimmat puolueet ovat menestyneet viimeisimmissä eduskuntavaaleissa – ja toisaalta, mitkä ehdokasryhmät olisivat voineet tuoda yhteiseen pottiin ääniä vieläkin enemmän.

Jäsenistön rakenteita ja puolueiden kannatusta on kartoitettu kyselytutkimuksissa; keskustan jäsenistä kolme neljäsosa on 50-vuotiaita tai sitä vanhempia, kokoomuksen jäsenistä alle 40 prosenttia on naisia (Puolueiden rakenteet ja jäsenistön verkostot, KAKS 2017) ja SDP:n äänestäminen on suosituimpaa vanhempien ikäluokkien keskuudessa (Demokratiaindikaattorit 2015). Näistä tutkimustuloksista on syntynyt hypoteeseja analyysillemme.

Selvityksen aineisto on kerätty tilastokeskuksen vaalitulastoista ja Yleisradion vaalikoneen avoimesta datasta. Havainnollistamiseen käytettyjen kansanedustajien kuvien lähde on eduskunta.

Tarkastelussa on keskitytty tarkemmin kolmen suuren puolueen tuloksiin vuosien 2007–2015 vaaleissa. Aikarajauksen perusteena on se, että vuonna 2011 puolueiden väliset voimasuhteet muuttuivat perussuomalaisten nousun myötä. Näin ollen kolmen vaalin vertailu osoittaa erot puolueiden kannatusrakenteissa ennen ja jälkeen ”jytyn”.

Analyysimme osoittaa, miten kannatus on eri-ikäisten ehdokkaiden keskuudessa jakaantunut ja kehittynyt vaalien välillä. Pystymme hahmottamaan, ovatko ”perinteiset” puolueet ikääntyneet tai sukupuolittuneet vai sittenkin kyenneet löytämään uutta kannatuspohjaa erilaisten ehdokkaiden voimin.

Ajatuksemme on, että tulokset puhuvat puolestaan ja antavat luotettavan kuvan siitä, millaisten toimijoiden varassa eri puolueiden kannatukset ”lepäävät”. Vaalikampanjoinnin peruspilareita on pyrkiä hahmottamaan kaksi äänestäjäryhmää: kannattajat ja potentiaaliset kannattajat.

Eri ehdokasryhmien vaalitulokset riippuvat toki siitäkin, miten ehdokasasettelu on rakennettu. Puolueet voivat ehdokasasettelun avulla pyrkiä maksimoimaan äänen määrän, mutta rakentamaan myös liikkeensä brändiä. Selitämme kannatuksen rakentumista vertailemalla tuloksia ehdokasasetteluun.

Aiemmin olemme samalla menetelmällä käyneet läpi kuntavaalien tuloksia. Kaupunkikannatusselvityksistä on käynyt ilmi esimerkiksi se, että jos vain 46-vuotiaiden ja sitä nuorempien kuntavaaliehdokkaiden keräämät äännet olisi laskettu, vihreät olisi ollut maan suurin puolue.

Valmistautuessamme kevään 2019 vaaleihin, voimme ajatella aiempien suomalaisten vaalien sekä kansainvälisen politiikan kehityksen ennakoivan sitä, että suurista muutoksista on tulossa uusi normaali. Jos näin on, sitä merkityksellisempää on hahmottaa jotain sellaista, mikä pysyy. Se voi olla Suomessa kolmen vanhimman ja järjestöorganisaatioiltaan vahvimman puolueen kannatuksen perusta. Analyysimme tarjoaa uusia eväitä poliittisten muutosten ja jatkumoiden havaitsemiseksi.

Sini Ruohonen

Toiminnanjohtaja

Ajatuspaja Toivo

Sisällys

Vaalien 2015 tulos : Kuusi suurinta puoluetta	8
Kolmet vaalit, kolme puoluetta	10
Keskusta : Miehistynyt puolue	12
Kokoomus: Johtotähdet tärkeitä menestymiselle.....	16
SDP: Naiset vastaavat kannatuksesta	20
Johtopäätökset	24

Kuviot ja taulukot:

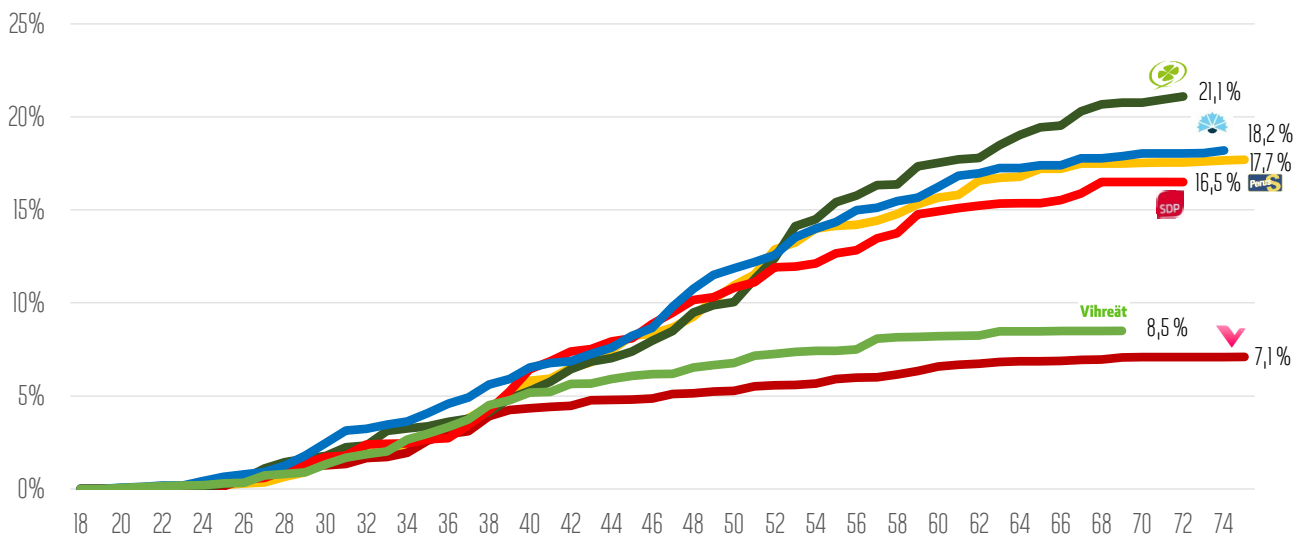
- Kuvio 1. Puolueiden kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2015
- Kuvio 2. Puolueiden kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 yhteenlaskettuna
- Kuvio 3. Puolueiden kannatusrakenne ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 yhteenlaskettuna
- Kuvio 4. Keskustan kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015
- Kuvio 5. Keskustan kannatusrakenne ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015
- Kuvio 6. Keskustan kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Juha Sipilän sijainti 2011 ja 2015)
- Kuvio 7. Keskustan kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu luopumisilmoituksensa antaneiden kansanedustajien sijainti 2015)
- Kuvio 8. Kokoomuksen kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015
- Kuvio 9. Kokoomuksen kannatusrakenne ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015
- Kuvio 10. Kokoomuksen kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Sauli Niinistön sijainti 2007 sekä Alexander Stubbien sijainti 2011 ja 2015)
- Kuvio 11. Kokoomuksen kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Sanni Grahn-Laasosen sijainti 2011 ja 2015 sekä Antti Häkkäsen sijainti 2015)
- Kuvio 12. SDP:n kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015
- Kuvio 13. SDP:n kannatusrakenne ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015
- Kuvio 14. SDP:n kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Jutta Urpilaisen sijainti 2007, 2011 ja 2015)
- Kuvio 15. SDP:n kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Erkki Tuomiojan sijainti 2007, 2011 ja 2015)
- Taulukko 1. Keskustan, kokoomuksen ja SDP:n kansanedustajamäärät eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Vaalien 2015 tulos: Kuusi suurinta puoluetta

Vuoden 2015 eduskuntavaaleissa keskusta nousi suurimmaksi puolueeksi. Keskustan ehdokkaat keräsivät yli 626 000 ääntä ja sillä keskusta sai 21,1 prosentin kannatusosuuden. Äänioikeuttaan vaaleissa käytti lähes 2,97 miljoonaa suomalaista.

Äänioikeutettujen mediaani-ikä oli 50 vuotta, eli äänestysikäisten määrä oli yhtä suuri tuon ikäryhmän molemmilla puolilla. Siksi puolueiden tuloksiakin on mielekästä tarkastella tätä rajapyykkiä hyväksikäyttäen.

Puolueiden kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2015

Kuvio 1. Puolueiden kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2015

Nuorempien ehdokkaiden äänillä kokoomus suurin, keskusta neljäs

Jos vuoden 2015 eduskuntavaalien tulos olisi ratkennut sen perusteella, miten alle 50-vuotiaat ehdokkaat saivat ääniä, olisi kokoomus ollut suurin (21,4 %), SDP toinen (19,2 %), perussuomalaiset kolmas (18,9 %) ja keskusta neljäs (18,4 %). Puolueiden väliset kannatuserot olivat melko pieniä alle 50-vuotiaiden ehdokkaiden tulosvertailussa.

Vihreät jäivät nuorempien ehdokkaiden tuloksessa selvästi muita puolueita jälkeen (12,4 %). Viime kuntavaaleissa (2017) vihreät olisi kuitenkin ollut koko maan suurin puolue, jos vain 46-vuotiaiden ja sitä nuorempien ehdokkaiden äänimäärät olisi otettu huomioon. Tulevat eduskuntavaalit näyttävät oliko viime kuntavaaleissa vihreiden osalta kyse pysyvämmästä kannatustason siirtymästä vai kertaluonteisesta kannatustason noususta.

Vasemmistoliiton ja vihreiden tulokset painottuivat selvästi nuorten ehdokkaiden keräämiin ääniin, kun taas neljän suurimman puolueen tulokset rakentuivat tasaisemmin eri-ikäisten ehdokkaiden tuloksista.

Keskustan kannatus yli 30 prosenttia yli 50-vuotiaissa ehdokkaissa

Jos vuoden 2015 eduskuntavaalien tulos olisi puolestaan ratkennut sen perusteella, miten 50-vuotiaat ja sitä vanhemmat ehdokkaat saivat ääniä, keskusta olisi ollut ylivoimaisesti suurin lähes 32 prosentin kannatusosuudella (31,7 %). Perussuomalaiset tässä joukossa toinen (21,2 %), kokoomus kolmas (18,9 %) ja SDP neljäs (17,6 %).

Vihreät ja vasemmistoliitto jäivät tässä 50-vuotiaat ja sitä vanhempien ehdokkaiden tuloksessa selvästi muita puolueita jälkeen viiden prosentin kannatuksella.

Huomioitavaa on, että vihreiden, vasemmistoliiton, kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien kannatus oli hieman keskimääräistä korkeampi alle 50-vuotiaiden ehdokkaiden keskuudessa. Vastaavasti perussuomalaisten ja keskustan tulos taas selvästi parempi 50-vuotiaiden ja sitä vanhempien ehdokkaiden keskuudessa vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

Kolmet vaalit, kolme puoluetta

Kolmen perinteisesti suurimman puolueen yhteenlaskettu kannatuskäyrä kolmista viime eduskuntavaaleista (2007, 2011 ja 2015) osoittaa, millaiselle perustalle vuoden 2019 vaalimenestystä rakennetaan.

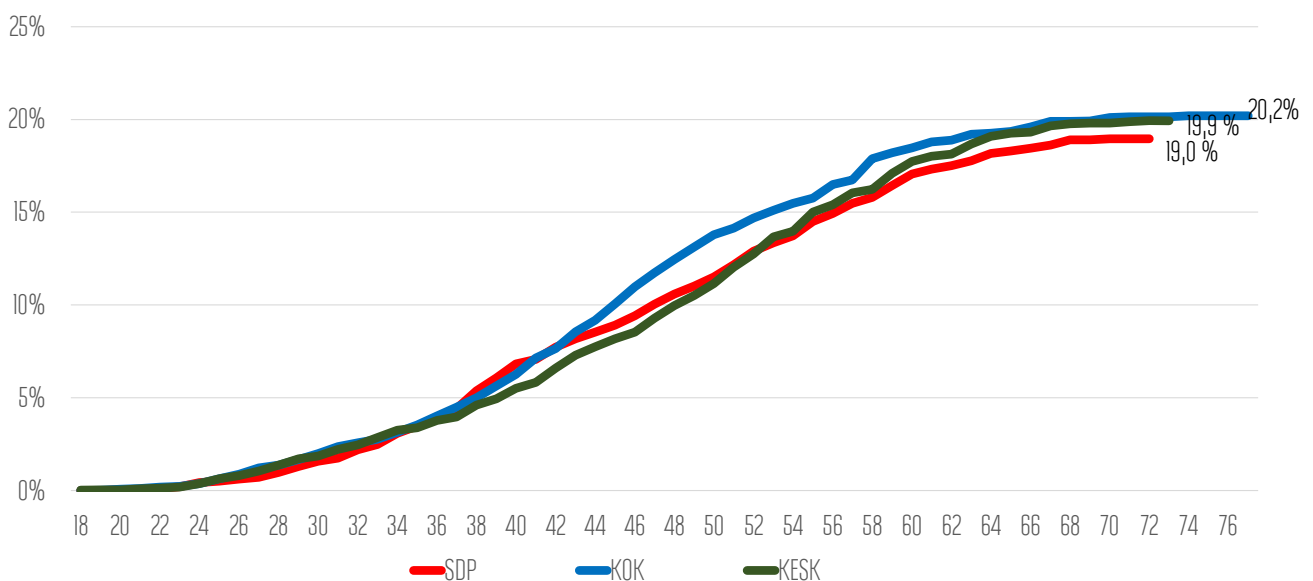
Vertailu näyttää, että kokoomuksen äänestäjät luottavat keski-ikäisiin ehdokkaisiin. Kuvion 2. kumulatiivinen käyrä nousee kokoomuksen kohdalla erityisesti yli 40-vuotiaiden ehdokkaiden kohdalla.

Keskustaa ovat kannatelleet iäkkäämmät ehdokkaat, kun taas SDP:ssä tulosta on tehty nuorempien ehdokkaiden voimin. Tämä havainto saattaa olla jopa yllättävä – SDP:n tulosta tarkastellaan tarkemmin myöhemmin tässä analyysissä.

Yhdistettäessä kolmen vaalin äänimäärät, huomataan, että kokoomus on ollut suurin puolue. Toisaalta erot kolmen puolueen kesken ovat pieniä, ne mahtuvat 1,2 prosenttiyksikön sisään. Kokoomuksen yhteistulos selittää osittain sitäkin, miksi puolue on ollut kolme vaalikautta peräkkäin hallituksessa.

Kun tarkastelu rajataan alle 50-vuotiaisiin ehdokkaisiin, kokoomus on menestynyt kolmesta puolueesta selvästi parhaiten. Keskustan tulos on kolmen vaalin yhteenlasketussa tarkastelussa ollut eniten riippuvainen 50-vuotiaiden ja sitä vanhempien ehdokkaiden tuomasta äänimäärästä.

Puolueiden kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 yhteenlaskettuna

Kuvio 2. Puolueiden kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 yhteenlaskettuna

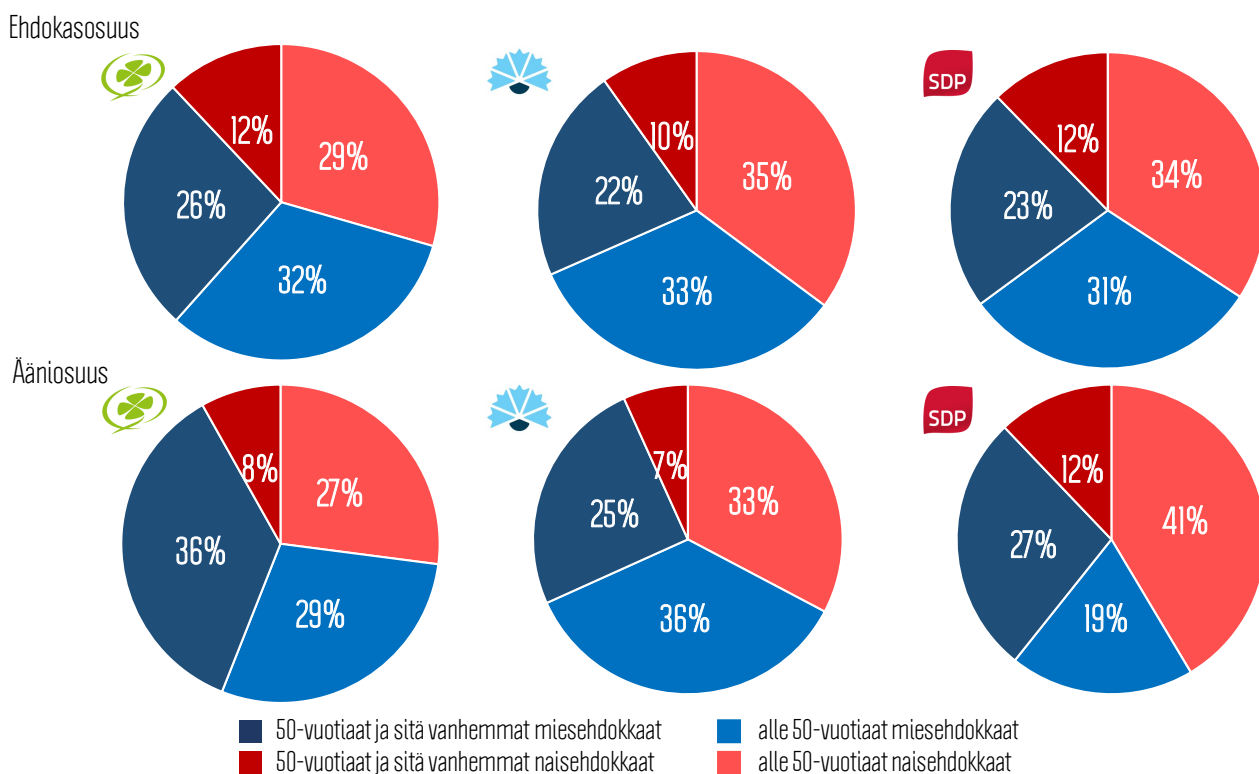
Keskustassa ja kokoomuksessa pärjäävät miesehdokkaat, SDP:ssa naiset

Äänestystulos ei ole yksi yhteen ehdokasasettelun kanssa. Tämä selviää, kun tarkastellaan iän ja sukupuolen mukaisia osuuksia ehdokkaista ja ääniosuuksista kuvion 3. esittämällä tavalla.

Vertailu osoittaa, että keskusta ja kokoomus miesvaltaistuvat ehdokasasettelusta, sosiaalidemokraatit puolestaan naisvaltaistuvat.

Keskustan ehdokkaista on kolmessa viime eduskuntavaaleissa ollut naisia 42 prosenttia. Naisehdokkaat ovat saaneet annetuista äänistä kuitenkin vain 35 prosenttia. Kokoomuksessa suunta on sama. Naisia ehdokkaista on ollut 45 prosenttia, mutta äänistä he ovat keränneet vain 40 prosentin osuuden.

Sosiaalidemokraattien ehdokasasettelu on sukupuolten kannalta tasa-arvoisin. SDP:n ehdokkaista naisia on ollut kolmet vaalit yhteenlaskettuna 46 prosenttia. Naisehdokkaat ovat saaneet annetuista äänistä merkittävästi enemmän, 53 prosenttia.

Kuvio 3. Puolueiden kannatusrakenne ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 yhteenlaskettuna

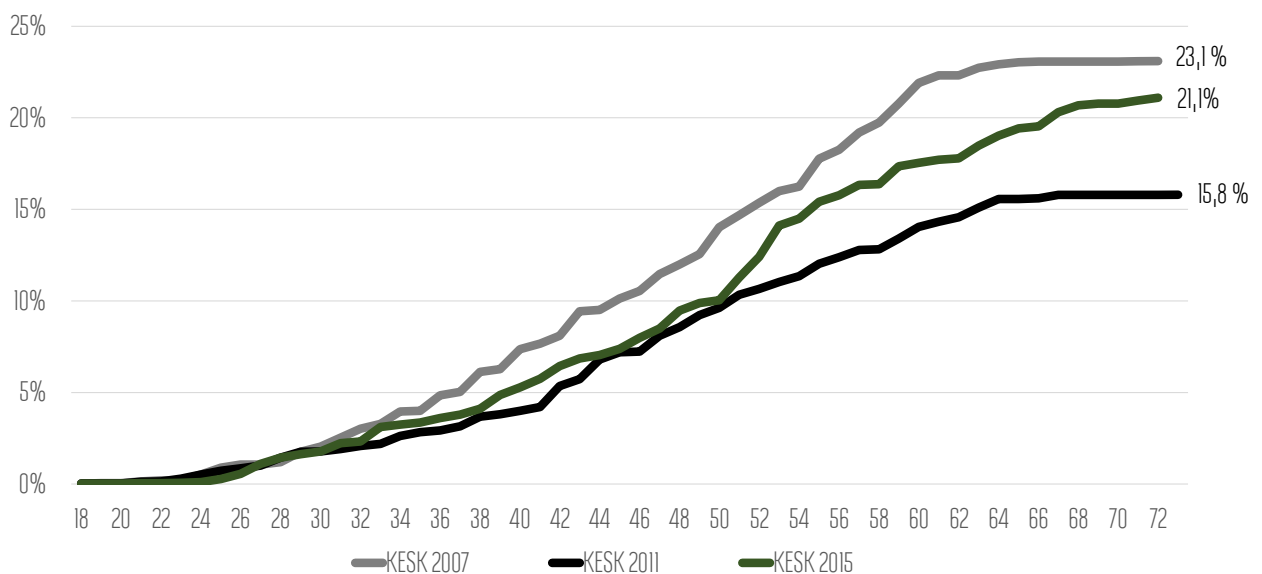
Keskusta: Miehistynyt puolue

Kolmen edellisen eduskuntavaalituloksen asettaminen vertailuun ehdokkaiden iän mukaan kertoo, kuinka puolueen kannatusrakenne on muuttunut vaaleissa. Onko puolueen kannatusrakenne vuosien saatossa vanhentunut vai onko onnistuttu löytämään uusia ääniharavia nuorempien ehdokkaiden sarjaan? Kuvio 4. osoittaa keskustan tuloksen rakentumisen eri vaaleissa.

Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa keskusta pysyi maan suurimpana puolueena, mutta vuoden 2011 eduskuntavaaleissa keskustan kannatus laski enemmän kuin koskaan aiemmin: 7,3-prosenttiyksikköä. Edustajamäärässä tarkasteltuna muutos oli -16 edustajaa. Edustajamäärällä tarkasteltuna keskusta oli kahdesti aiemminkin kokenut vastaavan tason muutoksen: vuoden 1970 ”nuorisovaaleissa” (-13) ja vuoden 1995 eduskuntavaaleissa (-11).

Vuosien 2011 ja 2015 eduskuntavaaleissa keskustan kannatusrakenteet olivat hyvin samanlaiset, kun tarkastellaan nuorempien ehdokkaiden keräämiä ääniä. Suurimman puolueen asema tehtiin 50-vuotiaiden ja sitä vanhempien ehdokkaiden voimin.

Keskustan kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Kuvio 4. Keskustan kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

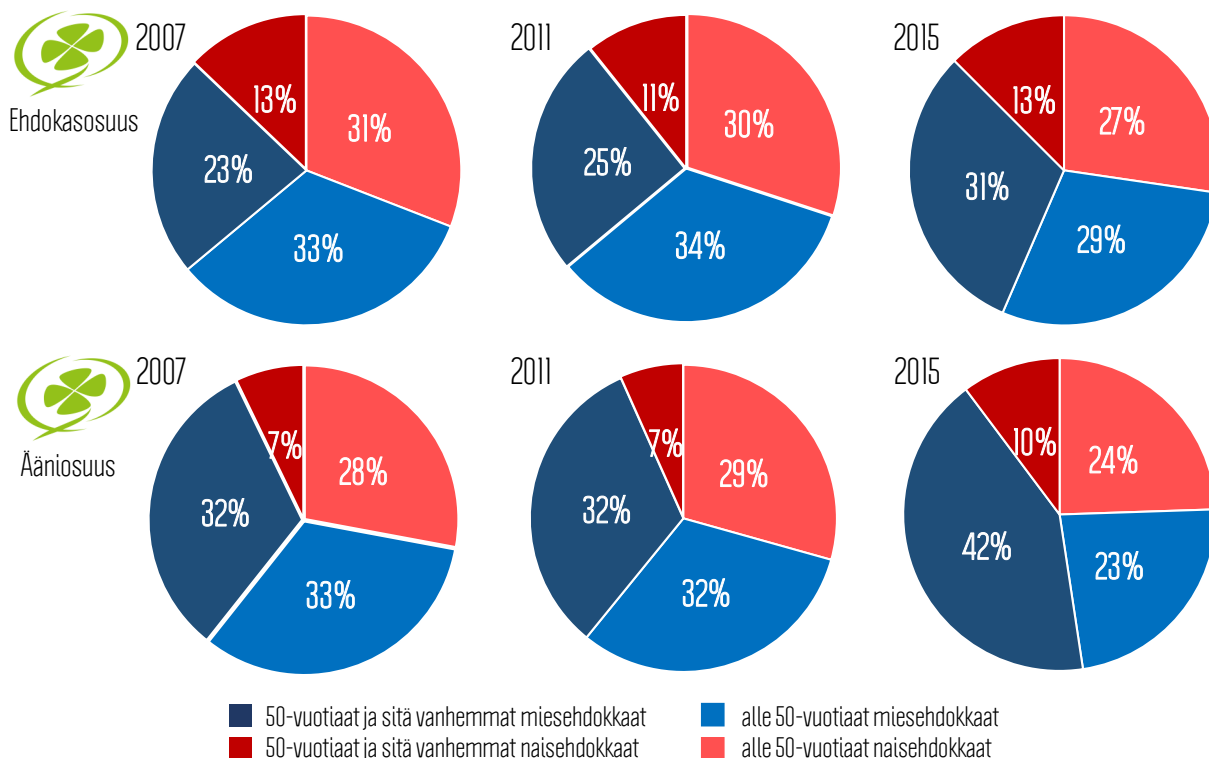
Ehdokasasettelu: keskustassa miehet jyränneet listoilla ja äänimäärissä

Ehdokasasettelussa naisten osuus on keskustassa vaihdellut viime vaaleissa 40 ja 44 prosentin välillä. Toisin kuin SDP:ssä ja kokoomuksessa, naisten osuus ehdokkaista laski vaalien 2011 ja 2015 välillä. Vuoden 2019 vaaleissa voi keskustan osalta tarkkailla, loittoneeko vai lähestyykö naisten osuus 50 prosenttia.

Vuoden 2015 eduskuntavaalien ehdokasasettelussa näkyy myös se, että 50-vuotiaita ja sitä vanhempia miesehdokkaita asetettiin selvästi enemmän kuin vuoden 2007 ja 2011 vaaleissa (kuvio 5.).

Kaikissa kolmissa vaaleissa ehdokasasettelu on korreloinut keskustan osalta samalla tapaa vaalitulokseen. Naiset 50-vuoden ikäraja-ikäykin molemmilla puolin ovat saaneet suhteellisesti vähemmän ääniä, kuin mitä heidän osuutensa ollut ehdokasasettelussa. Miehet vastaavasti enemmän.

Miesehdokkaiden osalta alle 50-vuotiaissa ääniosuus on ollut sama tai alhaisempi kuin mitä ehdokkaiden osuus koko joukosta. Vuonna 2015 keskustan ehdokkaista 31 prosenttia oli 50-vuotiaita ja sitä vanhempia miehiä ja heidän ääniosuutensa oli sitäkin isompi (42 %).

Kuvio 5. Keskustan kannatusrakenne ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Sukupuolten väliset erot vaalituloksissa

Keskustalaisten ehdokkaiden saamat äänimäärät laskivat vuoden 2011 vaaleissa jokaisessa neljässä ehdokasryhmässä (iän ja sukupuolen mukaan tarkasteltuna), kun verrataan vuoden 2007 äänimääriin. Huomionarvoista on sekin, että yksikään keskustan ehdokas ei saanut vuoden 2011 vaaleissa yli 10 000 ääntä.

Keskustan vuoden 2015 eduskuntavaalituloksesta peräti 42 prosenttia koostui 50-vuotiaiden ja sitä vanhempien miesehdokkaiden äänistä. Tämä joukko keräsi yli 110 000 ääntä enemmän kuin vuoden 2011 vaaleissa. Samaan aikaan alle 50-vuotiaiden miesehdokkaiden yhteenlaskettu äänimäärä pieneni.

Juha Sipilän henkilökohtaiset 30 000 ääntä selittävät vuoden 2015 tulosta osittain. Yhteensä yli 50 000 ääntä keräsivät kansanedustajiksi valitut Seppo Kääriäinen, Mauri Pekkarinen, Tapani Tölli, Timo Kalli, Kauko Juhantalo, Niilo Keränen ja Olli Rehn. Tätä joukkoa yhdistää se, että heistä ilmeisesti kukaan ei ole lähdössä ehdolle vuoden 2019 eduskuntavaaleihin.

Vuoden 2011 vaaleihin verrattuna keskustan naisehdokkaat kasvattivat kokonaistulostaan vuonna 2015 reilulla 50 000 äänellä.

Keskustan ääniharavat maakunnissa

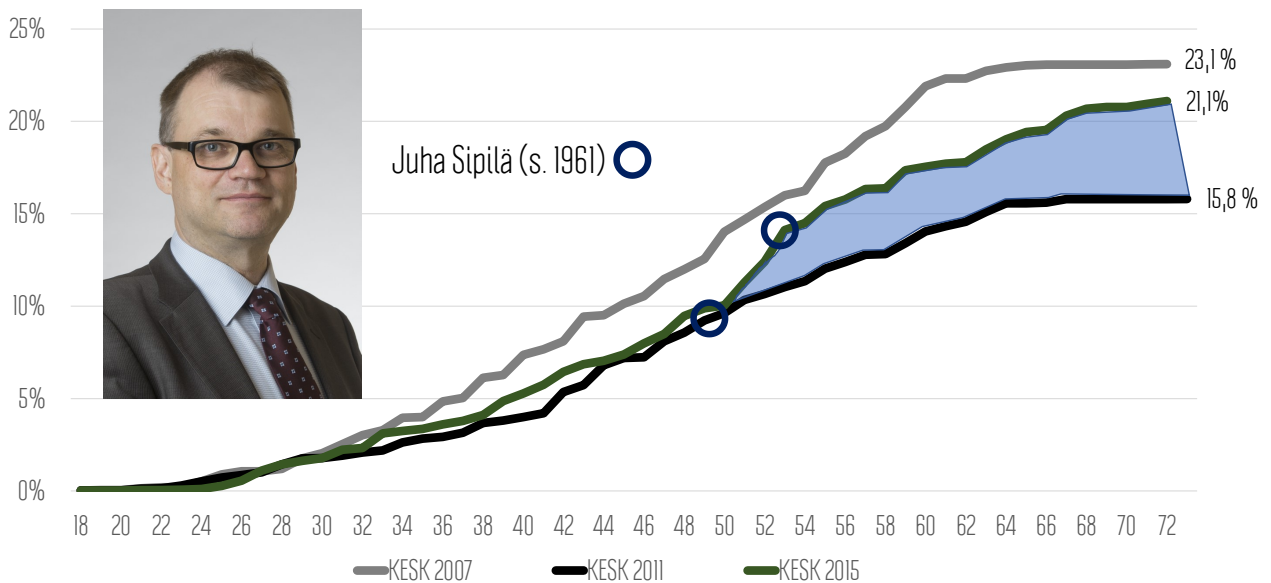
Keskusta on saanut tarkastelluissa eduskuntavaaleissa yhteensä 135 edustajaa. Eniten edustajia on saatu Oulun (24), Savo-Karjalan (18), Vaasan (15), Kaakkois-Suomen (14) ja Keski-Suomen vaalipiireistä (11), mutta puolueen ääniharavia löytyy myös näiden vahvojen vaalipiirien ulkopuolelta.

Matti Vanhanen ja Antti Kaikkonen tulevat Uudeltamaalta. Paula Lehtomäki tuli valituksi Uudeltamaalta Oulun vaalipiiriin sijasta vuoden 2011 vaaleissa, mutta hän jäi kuitenkin seuraavissa eduskuntavaaleissa varasijalle Helsingin vaalipiiristä.

Kolmissa viime vaaleissa keskustan listoilta löytyi yhteensä viisi miestä, jotka ovat saaneet kerralla yli 10 000 ääntä. 2007: Matti Vanhanen (50 v.), Juha Mieto (57 v.) Paavo Väyrynen (60 v.) ja 2015: Antti Kaikkonen (41 v.) Juha Sipilä (53 v.), Matti Vanhanen (59 v.)

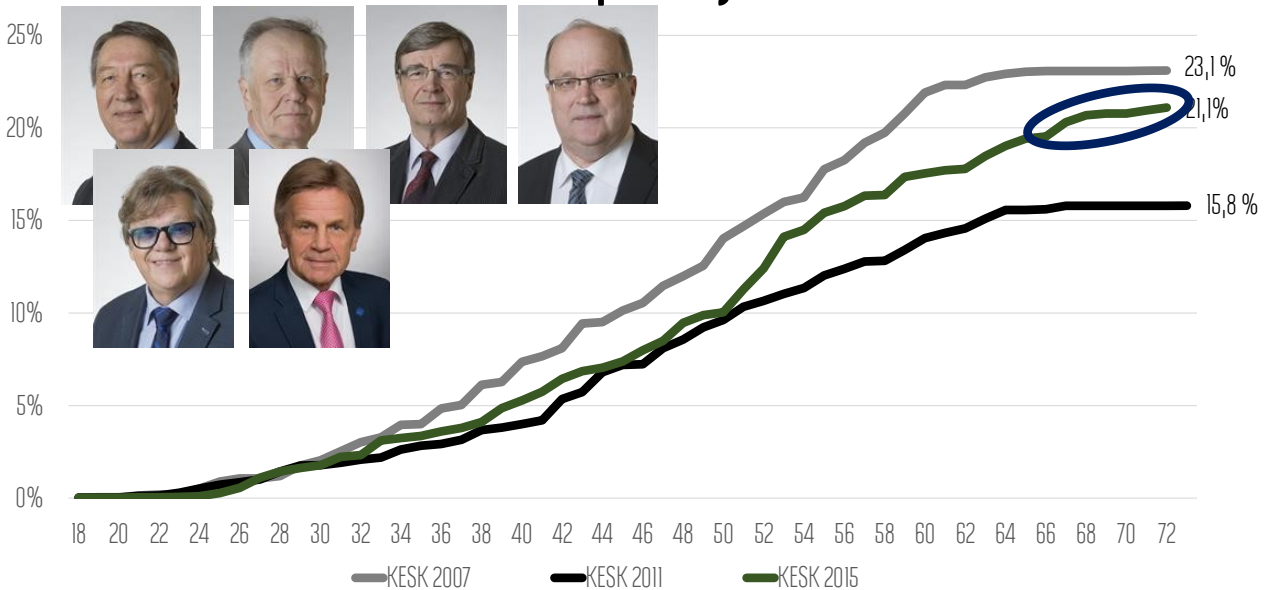
Naispuoliset ääniharavat ovat keskustassa olleet miehiä selvästi nuorempia. Yli 10 000 äänen ylittäneitä ovat olleet Paula Lehtomäki (34 v.) vuonna 2007 sekä Annika Saarikko (31 v.), Hanna-Kaisa Heikkinen (40 v.) ja Anne Kalmari (46 v.) vuonna 2015.

Keskustan kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Kuvio 6. Keskustan kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Juha Sipilän sijainti 2011 ja 2015)

Keskustan kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Kuvio 7. Keskustan kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu luopumisilmoituksensa antaneiden kansanedustajien sijainti 2015)

Kokoomus: Johtotähdet tärkeitä menestymiselle

Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa kokoomuksen kannatusosuus nousi neljän vuoden takaisesta 18,6 prosentista 22,3 prosenttiin. Vuonna 2006 presidenttiehdokkaana toimineen Sauli Niinistön henkilökohtainen yli 60 000 äänen vaalitulokset näkyy kuviossa 8 harmaan (2007) käyrän voimakkaana nousuna 58-vuotiaiden ehdokkaiden ikäryhmässä.

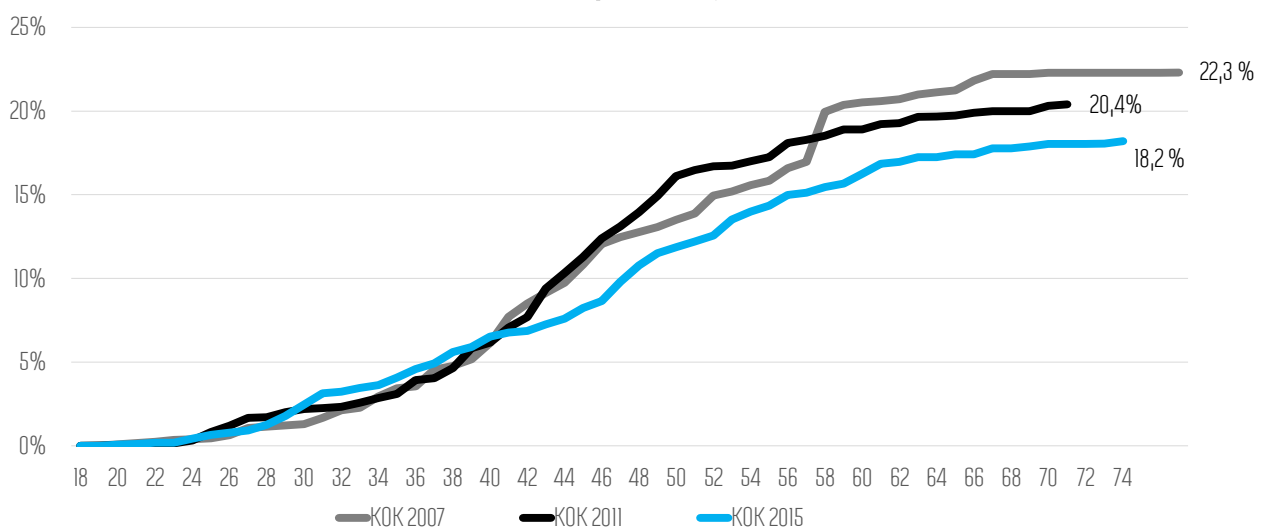
Kokoomus nousi vuoden 2011 muutosvaaleissa ensimmäistä kertaa maan suurimmaksi puolueeksi. Tämä tapahtui kuitenkin ennätysalhaisella kannatusosuudella – kokoomus oli ainoa puolue, joka keräsi noissa vaaleissa yli 20 prosenttia äänistä.

Vuoden 2011 vaaleissa Niinistö ei enää ollut ehdolla Uudenmaan vaalipiirissä, mutta sen sijaan ministerit Jyrki Katainen (39v.) ja Alexander Stubb (43v.) keräsivät samassa vaalipiirissä ääniä yhteensä yli 65 000. Kokoomuksen tuloksesta 56 prosenttia tehtiinkin vuonna 2011 juuri 39–50-vuotiaiden ehdokkaiden sarjassa. Yli 10 000 ääneen ylsivät Kataisen ja Stubbin lisäksi Petteri Orpo (41 v.), Anne-Mari Virolainen (45v.), Jan Vapaavuori (46 v.), Paula Risikko (50 v.) ja Ben Zyskowitz (56 v.).

Vuoden 2015 vaaleissa kokoomuksen äänimäärä ja kannatusosuus laskivat vuodesta 2011. Äänet jakaantuivat edellisiin vaaleihin verrattuna tasaisemmin eri ikäisille ehdokkaille, mikä näkyy hyvin kuviossa 8. mustan (2011) ja vaaleansinisen (2015) käyrän erotuksena.

Kiinnostavaa on, että vuoden 2015 vaaleissa nuorten ehdokkaiden osuus vaalituloksesta oli aiempaa merkittävämpi. 32-vuotiaat ja sitä nuoremmat ehdokkaat saivat kokoomuksen äänistä vuonna 2015 yli 17 prosenttia. Vastaavan ikäluokan painoarvo oli vuoden 2011 tuloksesta 11 prosenttia ja 2007 vaaleissa alle 10 prosenttia.

Kokoomuksen kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

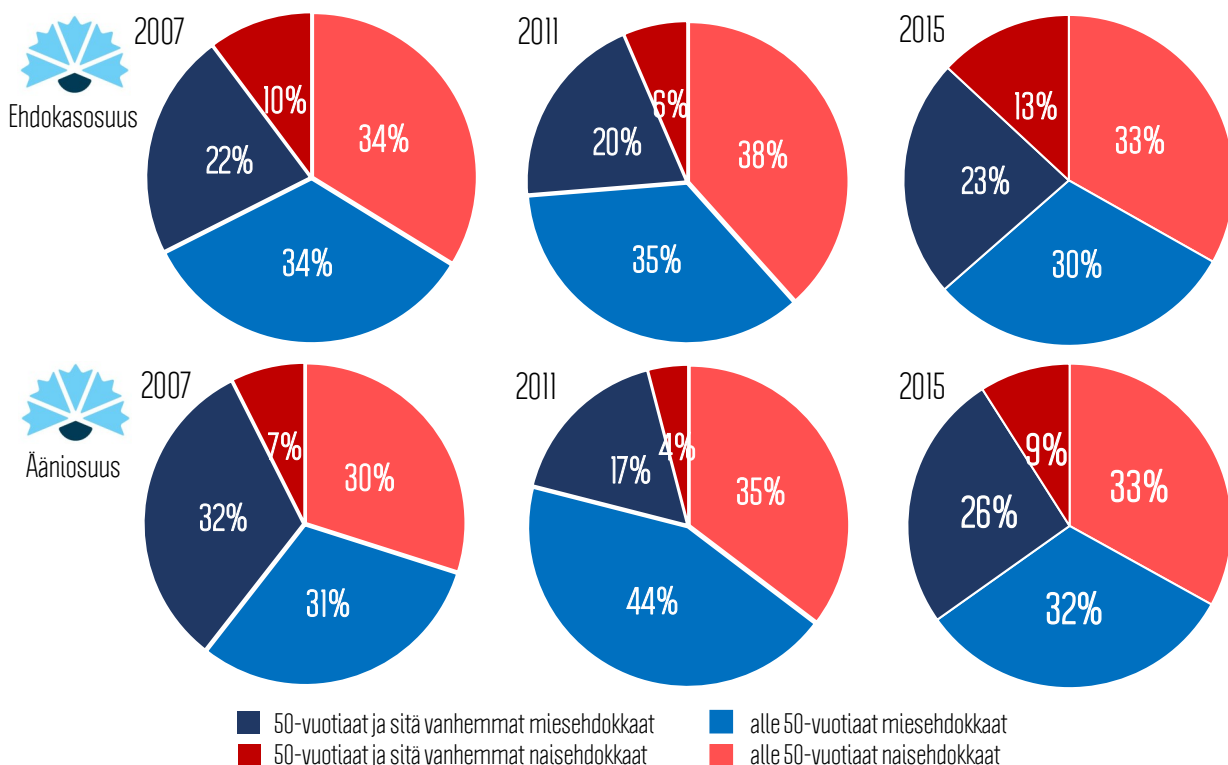
Kuvio 8. Kokoomuksen kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Sukupuolten väliset erot ehdokasasettelussa ja vaalituloksessa

Kokoomuksen ehdokasasettelussa naisten osuus on kasvanut hiukan vaalien 2007 (44 %) ja vaalien 2015 (46 %) välillä. Tämä on heijastunut suoraan myös vaalitulokseen: naiset saivat vuoden 2007 vaaleissa 37 prosenttia kokoomusäänistä, kun vuonna 2015 vastaava osuus nousi 42 prosenttiin.

Kokoomuksessa nimenomaan iäkkäämpien eli 50-vuotiaiden ja sitä vanhempien naisten osuus ehdokkaista ja ehdokkaiden saamista äänistä on kasvanut vaali vaalilta. Silti vanhempien naisten ääniosuuden painoarvo tuloksessa on huomattavasti pienempi kuin samanikäisten miesten: vuoden 2015 vaaleissa 50-vuotiaat ja sitä vanhemmat miesehdokkaat saivat 26 prosenttia äänistä, kun samaan ikäluokkaan kuuluvat naiset vastasivat koko tuloksesta vain yhdeksän prosentin verran.

Miesehdokkaiden osalta 50 ikävuoden rajapyykin molemmilla puolin on tehty tasaisemmin tulosta; esimerkiksi vuoden 2015 vaaleissa alle 50-vuotiaat miehet keräsivät 32 prosenttia kokoomuksen äänistä ja 50-vuotiaat ja sitä vanhemmat 26 prosenttia.

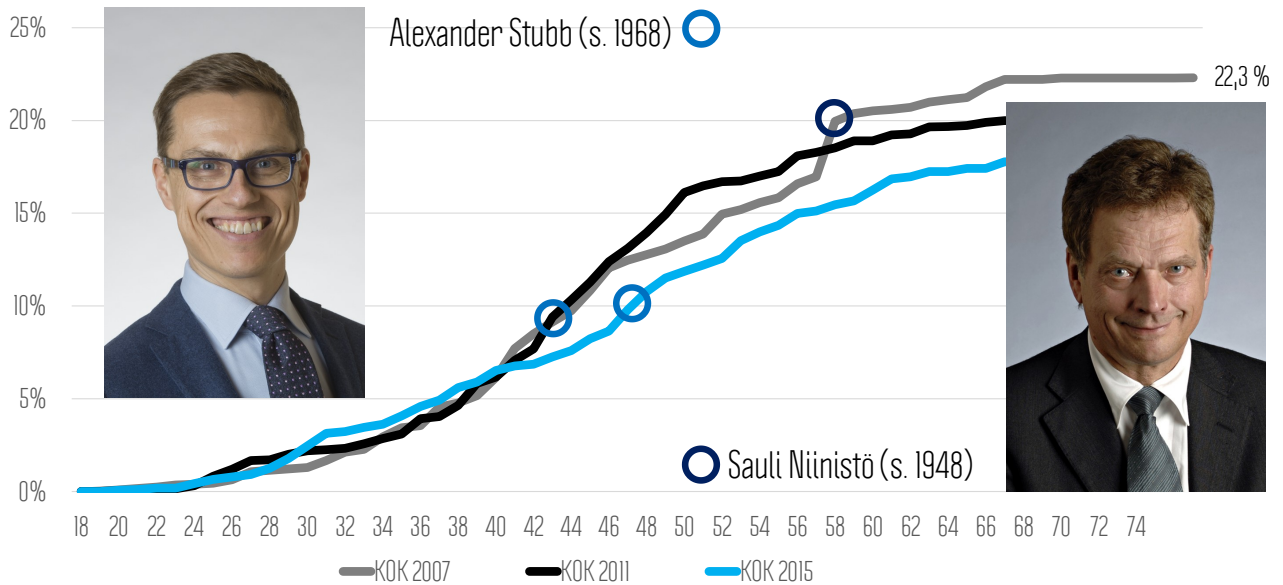
Kuvio 9. Kokoomuksen kannatusrakenne ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Kokoomuksen ääniharavat

Kokoomus on saanut tarkastelluissa eduskuntavaaleissa yhteensä 131 edustajaa. Eniten edustajia on saatu Uudenmaan (31), Helsingin (20), Pirkanmaan (14), Varsinais-Suomen (13) ja Kaakkois-Suomen vaalipiireistä (11). Puolueen yli 10 000 ääntä saaneista ehdokkaista ainoastaan Paula Risikko on valittu näiden vaalipiirien ulkopuolelta.

Kokoomuksessa 10 000 äänen rajan ylittäneitä ehdokkaita on ollut enemmän kuin keskustassa. Vuoden 2007 vaaleissa Jyrki Katainen (35 v.), Marja Tiura (37 v.), Ben Zyskowicz (52 v.), Ilkka Kanerva (58 v.) ja Sauli Niinistö (58 v.). Vuoden 2015 vaaleissa ääniharavia olivat Jaana Pelkonen (38 v.), Petteri Orpo (45 v.), Alexander Stubb (47 v.), Juhana Vartiainen (56 v.), Ben Zyskowicz (60 v.) ja Harry Harkimo (61 v.)

Kokoomuksen kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Kuvio 10. Kokoomuksen kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Sauli Niinistön sijainti 2007 sekä Alexander Stubbın sijainti 2011 ja 2015)

Kokoomuksen kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

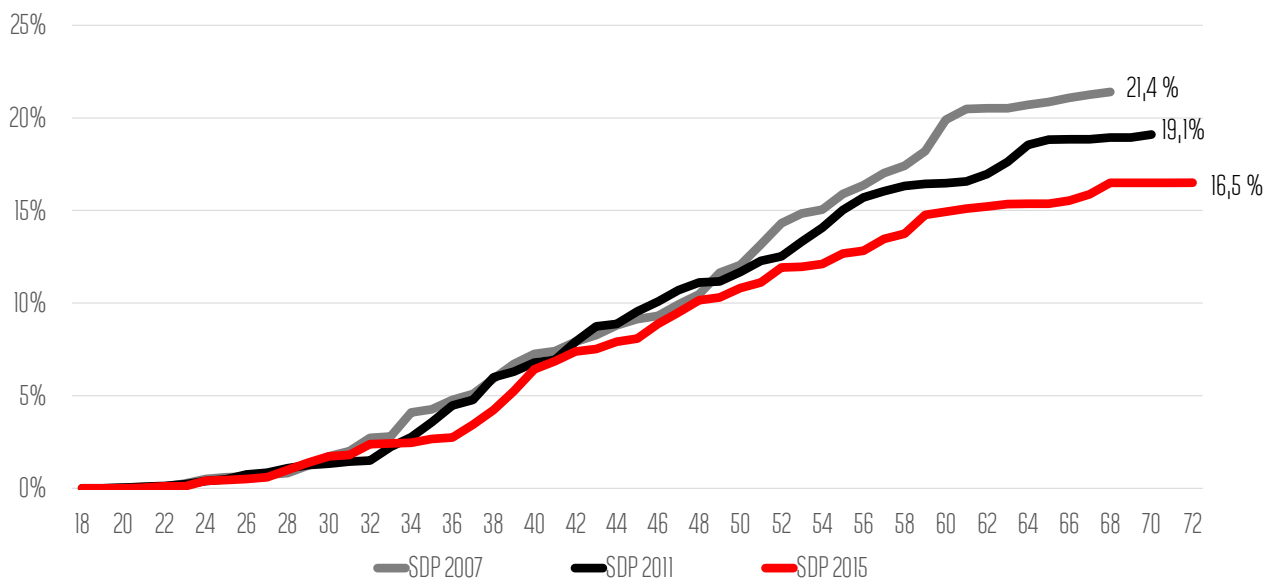
Kuvio 11. Kokoomuksen kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Sanni Grahn-Laasonen sijainti 2011 ja 2015 sekä Antti Häkkinen sijainti 2015)

SDP: Naiset vastaavat kannatuksesta

Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa SDP sai yli 594 000 ääntä, mutta vuoden 2015 vaaleissa äänimäärä laski 490 000 ääneen. Vuonna 2007 50-vuotiaat ja sitä vanhemmat SDP:n ehdokkaat saivat yhteensä 259 000 ääntä, kun vuonna 2015 saman ikäluokan ehdokkaiden äänimäärä oli 168 000.

SDP:n vaalitulokset ehdokkaiden iän mukaan tarkasteltuna (kuviot 12.) osoittaa sen, että kannatus näyttäisi siirtyvän kohortinomaisesti eteenpäin. Tämä havainnollistuu kahdestakin kohtaa, jos vaalituloksen käyrille asettaa Jutta Urpilaisen ja Erkki Tuomiojan siirtymisen vaali vaalilta. Molemmat ovat nimittäin olleet kaikissa kolmessa vaaleissa ehdolla ja ovat tuoneet henkilökohtaisesti yhteensä yli 30 000 ääntä puolueelle.

SDP:n kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

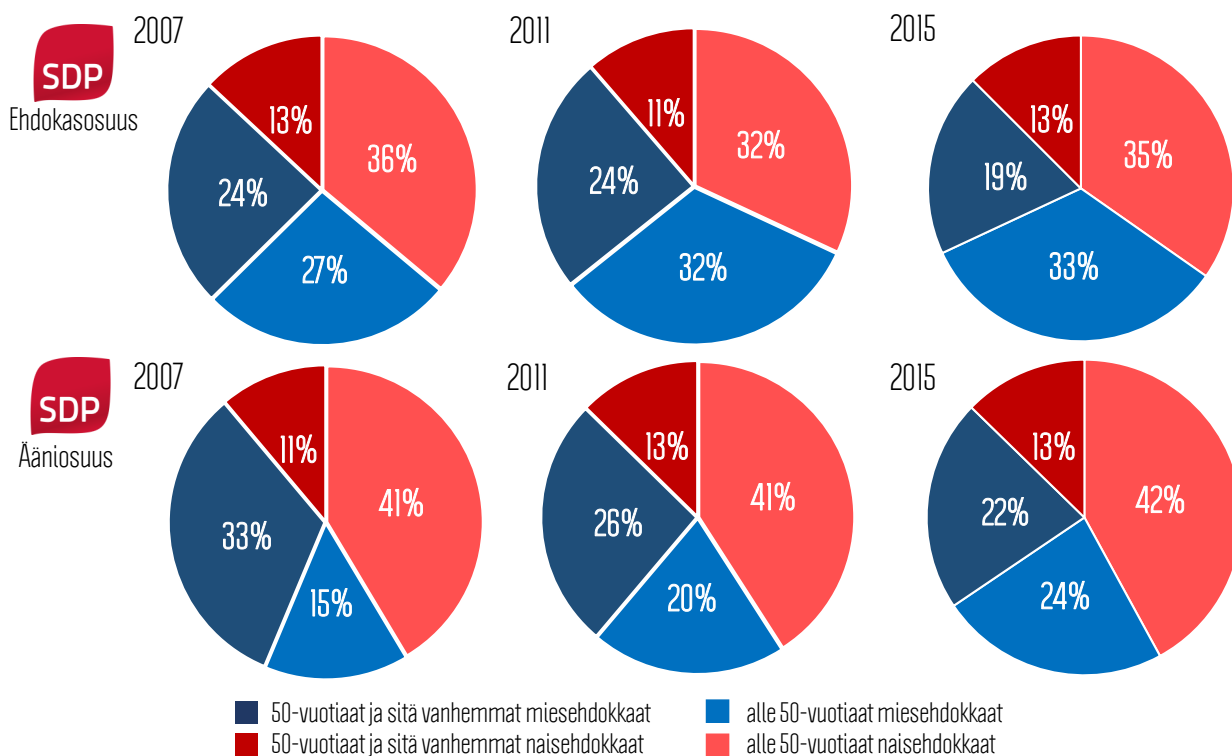

Kuvio 12. SDP:n kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Ehdokasasettelulla ollut SDP:ssä selvä vaikutus äänien jakaantumiseen

SDP on asettanut vaali vaalilta enemmän alle 50-vuotiaita ehdokkaita. Ehdokasasettelun muuttuminen on signaali puolueen tietoisesta strategisesta muutospyrkimyksestä.

Vuonna 2007 50-vuotiaita ja sitä vanhempia oli ehdokasjoukosta 37 prosenttia, kun vuonna 2015 enää 32 prosenttia. Ehdokasasettelu on heijastunut myös SDP:n vaalitulokseen. Vuonna 2007 50-vuotiaat ja sitä vanhemmat ehdokkaat keräsivät annetuista äänistä 43 prosenttia. Vuoden 2011 vaaleissa osuus oli 38 prosenttia ja vuonna 2015 enää 32 prosenttia. Toisin sanoen viime eduskuntavaaleissa SDP:n saamista äänistä kaksi kolmasosaa meni jo ehdokkaille, jotka olivat alle 50-vuotiaita.

Kuvio 13. SDP:n kannatusrakenne ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Naiset tehneet SDP:n tuloksen

Kun tarkastellaan erikseen SDP:n nais- ja miesehdokkaiden tuloksia, käy ilmi, että naiset ovat vaaleissa 2007, 2011 ja 2015 saaneet vaali vaalilta suuremman osuuden. Jo vuonna 2007 naisten äänet olivat 52 prosenttia koko tuloksesta. Vuoden 2015 vaaleissa naisten painoarvo oli jo 55 prosenttia.

Naisehdokkaiden jako kahteen ikäluokkaan paljastaa, että nimenomaan nuoremmat naiset ovat keränneet SDP:n ehdokkaista parhaiten ääniä. Alle 50-vuotiaiden nais ehdokkaiden osuus SDP:n tuloksesta on ollut viime vaaleissa 41–42 prosenttia. Saman ikäisten miesten osuus on vaihdellut 15 ja 23 prosentin välillä.

SDP:n kovimmat ääniharavat ovat olleet naisia

Sosiaalidemokraatit on saanut tarkastelluissa eduskuntavaaleissa yhteensä 121 edustajaa. Eniten edustajia on saatu Uudenmaan (20), Kaakkois-Suomen (15), Pirkanmaan (13), Helsingin (13) ja Varsinais-Suomen vaalipiireistä (12).

Keskustassa kolmissa edellisissä vaaleissa on ollut yhteensä neljä nais ehdokasta, jotka ovat saaneet yli 10 000 henkilökohtaista ääntä. Kokoomuksessa neljä. SDP:n lista ei ole juurikaan pidempi, mutta muutaman naisen joukko on onnistunut samaan huipputuloksen useissa viime vaaleissa.

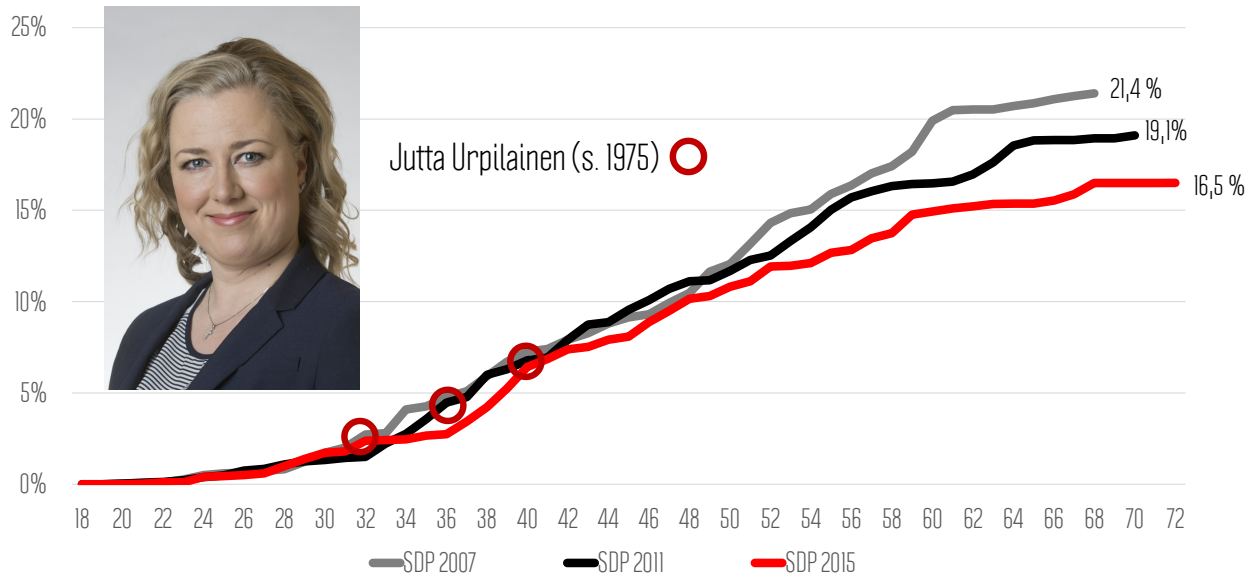
SDP:ssa yli 10 000 ääntä saivat vuoden 2007 eduskuntavaaleissa Heli Paasio (34 v.), Maria Guzenina-Richardson (38 v.), Saara Karhu (49 v.), Anneli Kiljunen (49 v.), Eero Heinäluoma (51 v.), Esa Lahtela (57 v.) ja Erkki Tuomioja (60 v.).

Vuoden 2011 vaaleissa yli 10 000 ääneen Jutta Urpilainen (35 v.), Heli Paasio (38 v.), Maria Guzenina-Richardson (42 v.), Hanna Tainio (50 v.) ja ainoa miehenä Lauri Ihalainen (63 v.).

Vuoden 2015 vaaleissa ääniharavina olivat Sanna Marin (29 v.), Antti Lindtman (32 v.), Jutta Urpilainen (39 v.), Antti Rinne (52 v.), Lauri Ihalainen (67 v.) ja Erkki Tuomioja (68 v.)

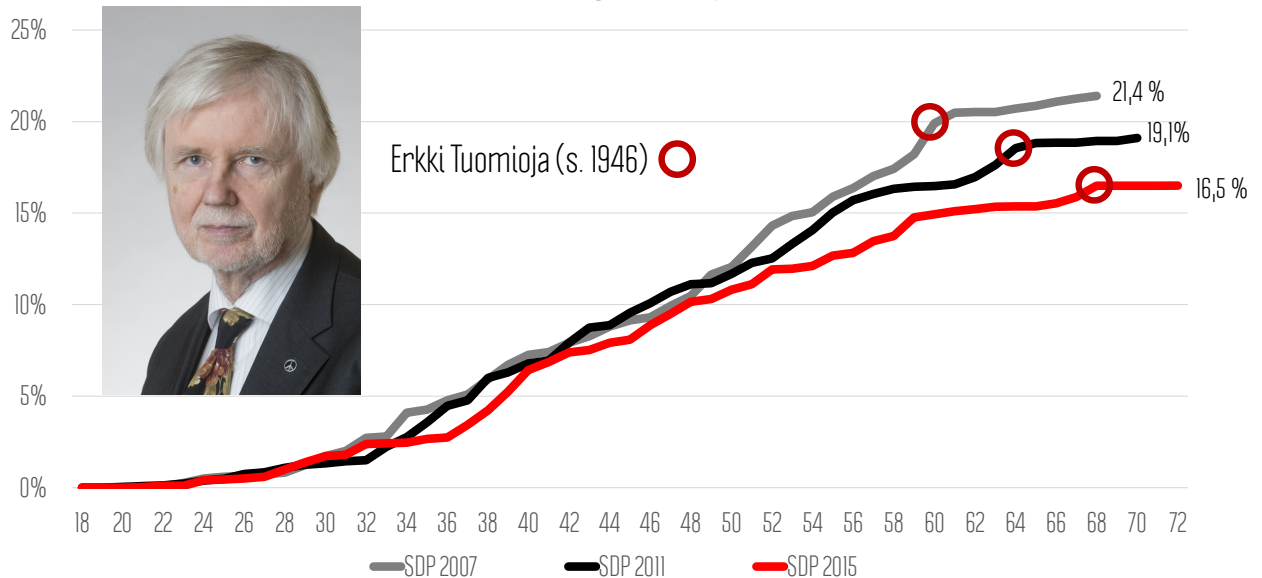
.

SDP:n kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Kuvio 14. SDP:n kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Jutta Urpilaisen sijainti 2007, 2011 ja 2015)

SDP:n kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Kuvio 15. SDP:n kannatus ehdokkaiden iän mukaan eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015 (korostettu Erkki Tuomiojan sijainti 2007, 2011 ja 2015)

Johtopäätökset

Ennen ja jälkeen jytken

Kolmien edellisten eduskuntavaalien vertailu antaa hyvät työkalut valmistautua kevään 2019 vaaleihin.

Vuoden 2007 eduskuntavaalit oli viimeinen kolmen perinteisesti suurimman puolueen hegemoniaan perustunut kamppailu. Siihen päättyi 20 vuotta kestänyt poliittisen historian staattinen kausi. Vuoden 2007 vaaleissa suurin puolue keskusta tahkosi 23,1 prosentin kannatuksen ja kolme suurinta puoluetta saivat yhteensä peräti 146 edustajapaikkaa.

	2007	2011	2015
 Keskusta	51	35	49
 Kokoomus	50	44	37
 SDP	45	42	34

Taulukko 1. Keskustan, kokoomuksen ja SDP:n kansanedustajamäärät eduskuntavaaleissa 2007, 2011 ja 2015

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa kolmen perinteisesti suuren puolueen osalta kyse oli siitä, mikä niistä selviää kuivimmin jaloin perussuomalaisten jytkestä: 1) SDP (-4) 2) Kokoomus (-6) ja 3) Keskusta (-16). Suurimman puolueen aseman sai 20,4 prosentin kannatusosuudella. Näiden kolmen puolueen yhteenlaskettu paikkamäärä siis väheni 121 edustajaan.

Vuoden 2015 eduskuntavaaleissa asetelma kääntyi hallituspuolueiden kokoomuksen ja SDP:n osalta pääläelleen keskustan noustessa Sipilän johdolla. Kolmen puolueen yhteenlaskettu paikkamäärä väheni vielä yhdellä ollen tällä vaalikaudella enää 120 edustajaa.

Näyttää ilmeiseltä, että puolueiden väliset erot kaventuvat ja siten suurimman puolueen kannatusosuus ei aiempien vuosikymmenten tapaan ole enää lähellä 25 prosenttia vaan 20:n prosentin tuntumassa. Vaalitulokset tehdään entistä pienempien marginaalien sisällä, joten sen ja tulevan hallituspohjan ennakoiminen tulee olemaan aiempaa vaikeampaa.

Vaaliasetelmia analysoidessa ja luodessa voi myös ammentaa oppia edellisistä vaaleista. Vuoden 2011 jytkeyssä yksi tekijä oli journalistinen valinta nostaa perussuomalaiset mukaan pääministeritentteihin gallupien perusteella.

Tekeekö media gallupeihin perustuvia ratkaisuja myös ensi keväänä? Millaisia marginaaleja puolueiden välillä on oltava kannatusmittauksissa, jotta tietyt asetelmat ovat perustellut?

Kun puolueen tulos seuraa ehdokkaiden ikääntymistä

Keskustan, kokoomuksen ja SDP:n ehdokaskohtainen tulosvertailu kolmista edellisistä vaaleista osoittaa, miten puolueiden kannatusrakenne on muuttunut.

Keskustassa äänimäärät laskivat kaikkien ehdokkaiden ikäryhmissä ”jytkyvaaleissa” 2011 verrattuna edelliseen, vuoden 2007 tulokseen. Toisaalta 2015 puolue nousi taas suurimmaksi. Juha Sipilä palautti puolueen johtoasemaan, mutta huomionarvoista on, että tuo vaalitulos tehtiin ennen muuta iäkkäämpien miesehdokkaiden voimin.

Kokoomuksessa vuoden 2015 tuloksessa kannatusta karttui aiempaa vähemmän yli 40-vuotiaiden ehdokkaiden sarjassa, kun nuoremmat ehdokkaat vastaavasti pärjäsivät suhteellisesti tarkasteltuna aiempaa paremmin. SDP:n osalta kolmen edellisten vaalien vertailu osoittaa, että kannatus siirtyy ehdokkaiden mukana; vaali vaalilta aina eteenpäin neljällä vuodella.

Kevään 2019 vaaleissa keskustan osalta on erityisen kiinnostavaa, kuinka puolue aikoo kerätä ääniä, kun edellisen vaalivoiton tahkoneet ”vanhat konkarit” puuttuvat listoilta. Toinen kysymys keskustan osalta on menestys suurimmissa kaupungeissa. Vuoden 2017 kuntavaaleissa puolueen kannatusosuus oli yli 100 000 asukkaan kaupungeissa vain 7 prosenttia.

Kokoomuksen ”nuorisoliiga” pärjäsi vuoden 2015 vaaleissa niin hyvin, että ministerin positioista kevään 2019 vaaleihin lähtevät nyt niin Grahn-Laasonen, Häkkänen kuin Mykkänenkin. Miten pärjäävät nyt heitä nuoremmat ehdokkaat vai liikkuvatko äänestäjät neljä vuotta vanhentuneiden ehdokkaiden matkassa?

SDP:n osalta on kiinnostavaa tarkkailla, onko puolueen kannatusrakenne edelleen samanlainen kuin viimeisissä vaaleissa. Vai löytyykö kannatusmittausten voimistamaan puolueeseen sellaisia uusia ehdokkaita, jotka onnistuvat tekevät puolueessa suuremmankin remontin?

Ehdokasasettelu ja vaalitulos

Ehdokasasettelun tarkastelussa vaalien 2007, 2011 ja 2015 ilmeni, että keskustassa on yhteenlaskettuna ollut ehdokkaista miehiä 58 prosenttia, kokoomuksessa 55 prosenttia ja SDP:ssä 54 prosenttia. Ikäjakauman mukaan tarkasteltuna alle 50-vuotiaita ehdokkaita on keskustassa ollut 61 prosenttia, kokoomuksessa 68 prosenttia ja SDP:ssä 65 prosenttia.

Vaalien välinen vertailu osoittaa, mihin suuntaan ehdokasasettelu on suurimmilla puolueilla kulkenut. Keskustassa miesehdokkaiden osuus on kasvanut vaali vaalilta – vuoden 2015 vaaleissa peräti 60 prosenttia keskustan ehdokkaista oli miehiä. Ehdokkaat ovat myös entistä vanhempia. 50-vuotiaiden ja sitä vanhempien ehdokkaiden osuus oli 2007 ja 2011 keskustassa 36 prosenttia, kun 2015 se oli 44 prosenttia.

Kokoomuksessa sukupuolijako on pysynyt listoilla tasaisena. Naisten osuus on vaihdellut 44 ja 46 prosentin välillä. Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa oli kokoomuksessa selvästi eniten alle 50-vuotiaita ehdokkaita, peräti 73 prosenttia.

SDP:n osalta naisehdokkaiden määrä oli alhaisimmillaan vuoden 2011 vaaleissa, kun heidän osuutensa ehdokkaista oli 43 prosenttia. Ikäjakaumassa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Alle 50-vuotiaiden ehdokkaiden osuus on SDP:ssä kasvanut vuodesta 2007.

Ehdokasasettelun ikä- ja sukupuolijako on heijastunut eri tavalla vaalitulokseen eri puolueissa. Karkeasti sanottuna keskustassa ja kokoomuksessa miesehdokkaat ovat saaneet osuuttaan suuremman määrän äänistä, kun taas SDP:ssä naiset ovat keränneet enemmän ääniä kuin mitä heidän osuutensa on ollut listoilla.

Kevään 2019 eduskuntavaalien ehdokasasettelu on puolueissa jo pitkällä, vaikka virallisesti listat pitää jättää vasta 5. maaliskuuta. Kiinnostavaa on esimerkiksi se, mihin suuntaan keskustan listojen sukupuolijako on kääntyäkseen, kun monet konkarimiehet ovat jättämässä eduskunnan.

Kokoomuksen osalta mielenkiintoa herättää erityisesti vanhempien naisehdokkaiden osuus, sillä he ovat ryhmänä olleet selvästi pienemmässä osuudessa kuin esimerkiksi samanikäiset miehet.

SDP:n naisvaltaisuus on varmasti havaittu puolueessa äänestystuloksia tarkasteltaessa; asettaako puolue yhä enemmän naisia puhutellakseen potentiaalisia naisehdokkaan äänestäjiä vai haetaanko kasvua nimenomaan miesehdokkaiden voimin?

Ääniharavien joukossa enemmän miehiä

Ääniharaviksi nimettiin ja poimittiin tähän selvitykseen vaaleista 2007–2015 ne ehdokkaat, jotka saivat yli 10 000 ääntä. Vaalien välinen vertailu kertoo, että kolmen perinteisesti suuren puolueen osalta ääniharavaehdokkaiden määrä on vaihdellut vaaleista toiseen.

Kolmen puolueen ääniharavia oli yhteensä vuoden 2007 vaaleissa 16 henkilöä, joista 10 oli miesehdokkaita. 2011 vaaleissa yli 10 000 ääntä sai näistä puolueista yhteensä 12 henkilöä, ja heistä puolet oli miehiä. Vuoden 2015 vaaleissa peräti 18 ehdokasta keskustasta, kokoomuksesta ja SDP:stä ylitti rajapyykin – heistä 12 oli miehiä.

Keskustassa ääniharavia on ollut selvästi vähiten – yhteensä kolmessa vaaleissa yhdeksän eri ehdokasta on ylittänyt 10 000 äänen rajan. Heistä viisi oli miehiä ja neljä naisia. Kokoomuksessa kolmessa vaaleissa yhdeksän eri miesehdokasta ja neljä eri naisehdokasta on kyennyt tähän tulokseen. SDP:ssä ääniharavia on ollut eniten. 13:sta ehdokkaasta naisia oli seitsemän ja miehiä kuusi.

Yli 10 000 ääntä saaneiden ehdokkaiden ikäjakauma on kiinnostava. Kun kolmen puolueen ehdokkaat tarkastellaan yhtenä joukkona miesten ikähaitari sijoittuu 32 ja 68 ikävuoden väliin. Naisissa nuorin on ollut 29-vuotias ja vanhin 50-vuotias.

Politiikan henkilöitymistä pidetään yhtenä 2000-luvun trendinä. On mielenkiintoista nähdä, löytyykö 2019 vaaleissa samoja nimiä ääniharavien joukosta kuin aiemmissa vaaleissa. Ja miten esimerkiksi puoluejohtajuus tai ministeriys vaikuttaa tiettyjen ehdokkaiden henkilökohtaisen äänimäärän nousuun.

Koko selvityksen kiinnostavin havainto voi olla SDP:n kannatusrakenteen painottuminen nuoriin (alle 50-vuotiaisiin) naisehdokkaiden menestykseen. Ja vastaavasti keskustan osalta vanhempien miesehdokkaiden tulokseen. Kokoomuksessa on pärjännyt erityisen hyvin keski-ikäiset miehet ja vuoden 2015 vaaleissa erityisen verrattain hyvin joukko kolmekymppisiä ehdokkaita.

Seuraavissa vaaleissa nämä ilmiöt voivat heikentyä tai vahvistua – riippuen pitkälti ehdokasasettelusta. Siksi vaaliasetelmien analysoinnissa tulisi kiinnittää huomiota kannatusmittausten lisäksi myös siihen, millaisia listoja puolueet kussakin vaalipiirissä ovat asettamassa.

Eduskuntavaalit
2007–2015
Riksdagsval

N:o

